

COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

CBN-advies 2015/XX - Boekhoudkundige verwerking van niet-opgevraagde vervallen dividenden van effecten aan toonder of op naam

Ontwerpadvies van 13 mei 2015

1. De Commissie heeft de vraag gekregen op welke wijze een vennootschap een vervallen dividend boekhoudkundig moet verwerken wanneer het vervallen dividend verjaard is.¹ Onderhavig advies behandelt uitsluitend de niet-opgevraagde vervallen dividenden van effecten aan toonder² en de effecten op naam. De boekhoudkundige verwerking van niet-opgevraagde vervallen dividenden van gedematerialiseerde effecten wordt in een later stadium onderzocht.

I. Burgerrechtelijke bepalingen: algemeen

2. Verjaring is een middel om, door verloop van een zekere tijd en onder de voorwaarden die de wet bepaalt, iets te verkrijgen of van een verbintenis bevrijd te worden.³ Ofschoon de bevrijdende verjaring in artikel 1234 BW wordt gerangschikt onder de wijzen van tenietgaan van verbintenissen, wordt in de doctrine meestal aangenomen dat deze rangschikking niet helemaal correct is, omdat de bevrijdende verjaring het bestaan van de schuld niet aantast, maar wel de opeisbaarheid ervan.⁴ De verbintenis waarvan het vorderingsrecht van de schuldeiser is verjaard, blijft bestaan als een natuurlijke verbintenis. Ten opzichte van natuurlijke verbintenissen kan er geen terugvordering plaatshebben wanneer men ze vrijwillig voldaan heeft, maar wel als men ze niet vrijwillig voldaan heeft.⁵ De betaling van een verjaarde schuld, zelfs indien deze vrijwillig gebeurt, sluit het recht op terugvordering niet uit wanneer zij, blijkens de omstandigheden, niet kan worden opgevat als de voldoening van een door de betaler erkende schuld.⁶

3. Men kan vooraf geen afstand doen van de verjaring; men kan wel afstand doen van een verkregen verjaring.⁷

¹ Artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek (BW).

² De Commissie wijst hierbij evenwel op het bestaan van de Wet van 14 december 2005 houdende afschaffing van effecten aan toonder (*BS* 23 december 2005).

³ Artikel 2219 BW.

⁴ A. VAN OEVELEN, "Recente ontwikkelingen inzake de bevrijdende verjaring in het burgerlijk recht", *Rechtskundig Weekblad* 2000-2001, nr. 39, 1433. Zie ook onder meer Cass. 14 mei 1992.

⁵ Cass. 24 september 1981.

⁶ Cass. 6 maart 2006.

⁷ Artikel 2220 BW.

4. Gelet op de hiervoor vermelde burgerrechtelijke bepalingen is de Commissie van mening dat de vennootschap die het dividend uitkeert de verjaarde dividenden als volgt moet boeken.

II. Titels aan toonder⁸

5. Niettegenstaande de algemene regel dat voor dividenden door het verloop van vijf jaren een bevrijdende verjaring optreedt⁹, mogen burgerlijke en handelsvennootschappen waarvan de zetel of de hoofinrichting in België is gevestigd, de dividenden waarvan de betaling of de aflevering haar niet wordt gevraagd, niet toekennen aan zichzelf, noch uitkeren aan anderen dan aan de houders van de titels.¹⁰ Deze vennootschappen kunnen deze dividenden vrijwillig in bewaring geven bij de Deposito- en Consignatiekas.¹¹

6. Wanneer de vennootschap zich wenst te beroepen op de bevrijdende verjaring zal ze de vervallen dividenden moeten overdragen aan de Deposito- en Consignatiekas. Na 30 jaar vervallen deze in het voordeel van de Staat.¹² Wanneer deze sommen en waarden zijn overgedragen aan de Deposito- en Consignatiekas is de vennootschap bevrijd van haar verplichting en zal er geen bedrag meer geboekt staan aan de passiefzijde van de balans. Indien de dividenden vrijwillig in bewaring worden gegeven bij de Deposito- en Consignatiekas zal de vennootschap dit boeken als volgt:

470 Dividenden en tantièmes over vorige boekjaren
aan 5500 Kredietinstellingen: rekening courant

7. Wanneer daarentegen de vennootschap deze sommen en waarden niet heeft overgemaakt aan de Deposito- en Consignatiekas zal de vennootschap haar verplichting blijvend moeten uitdrukken in haar boekhouding totdat deze verplichting is verdwenen. In dit laatste geval moet de vennootschap deze sommen en waarden in haar boekhouding in een bijzondere rubriek vermelden.¹³ De Commissie is van mening dat de vennootschap dit best kan doen door de creatie van een subrekening binnen de rekening *470 Dividenden en tantièmes over vorige boekjaren*.

III. Titels op naam

8. Door toepassing van artikel 2277 BW treedt een bevrijdende verjaring op voor de betaling van de vervallen coupons van dividenden door het verloop van vijf jaren. De bescherming die artikel 45 van de Wet van 24 juli 1921 op de ongewilde buitenbezitstelling van de titels aan toonder biedt, geldt niet voor de titels op naam. De wet van 14 december 2005 houdende afschaffing van de

⁸ De Commissie wijst hierbij evenwel op het bestaan van de Wet van 14 december 2005 houdende afschaffing van effecten aan toonder (BS 23 december 2005).

⁹ Artikel 2277 BW.

¹⁰ Artikel 45, § 1, eerste lid Wet van 24 juli 1921 op de ongewilde buitenbezitstelling van de titels aan toonder.

¹¹ Artikel 45, § 1, tweede lid Wet van 24 juli 1921 op de ongewilde buitenbezitstelling van de titels aan toonder.

¹² Artikel 26 van het Koninklijk besluit 150 van 18 maart 1935 tot samenschakeling van de wetten betreffende de inrichting en de werking van de Deposito- en Consignatiekas en tot aanbrenging van wijzigingen daarin krachtens de wet van 31 juli 1934.

¹³ Artikel 45, § 1, derde lid Wet van 24 juli 1921 op de ongewilde buitenbezitstelling van de titels aan toonder.

effecten aan toonder heeft niet tot gevolg af te wijken van artikel 45 van de wet van 24 juli 1921 op de ongewilde buitenbezitstelling van de titels aan toonder.¹⁴

9. Zoals vermeld in randnummer 2 is een verjaarde schuld niet langer een eisbare schuld. De schuld wordt in dit geval een natuurlijke verbintenis waarvan de voldoening facultatief is.

10. Indien de schuldenaar, expliciet of impliciet, afstand heeft gedaan van de verjaring blijft de schuld bestaan in hoofde van de schuldenaar en moet deze schuld blijvend op het passief van de balans worden vermeld.

11. Indien de schuldenaar geen afstand heeft gedaan van de verjaring is de schuld niet langer een eisbare schuld en mag deze niet langer op het passief van de balans worden vermeld.¹⁵ Het verjaren van de schuldvordering zal dan aanleiding geven tot de volgende boeking:

470 Dividenden en tantièmes over vorige boekjaren
aan 743 Diverse bedrijfsopbrengsten

12. De Commissie stelt vast dat de boekhoudkundige verwerking van een schuld voor een rechter van belang kan zijn bij de beoordeling of er sprake is van een stuiting van verjaring in de zin van artikel 2248 BW. Zo concludeerde het openbaar ministerie¹⁶ dat het volledigheidsbeginsel inzake boekhouding en het beginsel dat de jaarrekening een getrouw beeld moet geven van het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de onderneming impliceren dat ingeval van de betwisting van een schuld, deze betwisting op één of andere manier tot uitdrukking moet worden gebracht in de boekhouding of jaarrekening. Het openbaar ministerie verduidelijkt in haar conclusies dat de onderneming hierbij over een zekere keuzevrijheid beschikt over de wijze waarop een betwiste schuld wordt uitgedrukt in de boekhouding en de jaarrekening. De betwiste schuld kan bijvoorbeeld zonder enig voorbehoud worden opgenomen onder de post schulden op de passiefzijde van de balans. Het openbaar ministerie besluit dat indien de onderneming de betwiste schuld *zonder enig voorbehoud*¹⁷ opneemt onder de post schulden op de passiefzijde van de balans, de onderneming erkent dat die schuld een zeker en vaststaand karakter heeft en werkelijk door haar is verschuldigd.

¹⁴ Verslag namens de Commissie belast met de problemen inzake handels- en economisch recht uitgebracht door de heer Eric Massin, Doc 51 1974/003, 31.

¹⁵ Zie ook Hof van Beroep van Luik, 24 februari 2010, Rolnr. 2008/RG/1140.

¹⁶ Conclusie van de Advocaat-Generaal Dirk Thijs bij het cassatiearrest van 15 februari 2013, rolnummer F.11.0020.N., zie ook noot van Bart Van Den Bergh bij voormeld cassatiearrest in Rechtskundig Weekblad 2013-14, nr. 19, 11 januari 2014, 736 e.v., Het stuitend effect van de boekhoudkundige verwerking van fiscale schulden op de verjaring.

¹⁷ Eigen cursivering.